

De Krijgsvloot van de Staten van Vlaanderen in de zestiende en zeventiende eeuwen.

In 1536 werd op onze kust een oorlogsvloot ingericht. Op 6 September van dit jaar werd ridder Henry de Douvryn tot kapitein aangesteld van de schepen die door de Vier Leden van Vlaanderen uitgerust werden, om gedurende den oorlog de Vlaamsche kust te beveiligen, alsook de schepen te beschermen die er in- en uitvaardden (1).

Hij ontving den titel van admiraal van Sluis.

Voor de schepen werd een streng tuchtreglement uitgevaardigd; zoo zien we dat een matroos die een van zijn makers zou vermoorden, aan het lijk van den vermoorde zou gebonden en ermee over boord geworpen worden.

Den 14 Maart 1537 was een zwarte dag voor de nieuwgestichte vloot die toen nog maar uit twee schepen bestond: het admiraalschip en een gallioen. Beide schepen waren voor het slecht weder gaan schuilen in de reede van de Downs ten O. van Dover, en lagen daar

(1) De bijdrage over het begin van de krijgsvloot van de Staten van Vlaanderen werd opgemaakt met de gegevens uit F. PRIEM. *Précis analytique des documents conservés aux Archives de la Flandre Occidentale*, 2e série, tome 3, Brugge, 1845, bl. 157-307. (Overgedrukt uit register n° 617 van het Brugsche Vrije, van het Staatsarchief te Brugge).

ten anker toen ze overvallen werden door Engelsche oorlogschepen uit Dover. Het admiraalschip werd ingenomen en de bemanning, die weinig weerstand bood omdat er geen oorlog was met Engeland, werd gedeeltelijk gevangen genomen ; men telde zeven dooden. Het admiraalschip kon wegens den storm niet opgebracht worden in een Engelsche haven, daar het dreigde te zinken, de Engelschen lieten het drijven. Het schip werd toch naar Duinkerke gebracht door enkele leden van de bemanning die zich in het ruim verscholen hadden. Het andere schip, de gallioen, had zijn kabels doorsneden en niettegenstaande het erg beschadigd was door het Engelsch geschut, kon het toch Sluis bereiken.

De gekwetsten en gevangenen van het admiraalschip werden door de Engelschen te Dover aan wal gezet en vrijgelaten.

De vloot werd heringericht. In Juli 1537 bestond ze uit vier schepen onder het bevel van Henry de Douvryn : het admiraalschip Marie met 127 man, de Spagenaar, geheeten de Zeewolf, met 68 man, 't gallioen de Vliegende Geest met 58 man en de Pynaetse met 28 man.

Op 13 Juli werd een nieuw reglement uitgevaardigd : de vier schepen moesten altijd samen zeilen zonder uit het zicht te geraken en 's avonds bij het admiraalschip komen om bevelen te ontvangen ; alleen de admiraal mocht vuurseinen geven ; wanneer echter een van de schepen iets verdachts zag, moest het binst den dag de vlag van de fokkemast driemaal op en neer laten gaan en twee schoten lossen, en 's nachts vuurseinen geven ; om de drie dagen moesten de kapiteinen van de schepen bij den admiraal komen om verslag uit te brengen over de tucht aan boord.

Op 26 Juli werden er reeds drie gekaapte schepen ingebracht : het Fransch oorlogschip « den Luupaert » van Dieppe en drie koopvaardischepen, een van 180 ton en twee van 80 ton die in het Zwin te Sluis aan de ketting gelegd werden. Twee ervan waren van

Kampen op de Zuiderzee, voor deze twee moest later schadevergoeding betaald worden. De lading van de drie schepen bestond uit teer, asch, vlas, kemp, mout, gezouten huiden en andere waren die te Brugge neergelegd werden « in zekere boeyen ende kelders ande Oosterlinghe plaetse ». De verkooping zou geschieden te Brugge op 27 en 28 Oogst, de betaling zou in drie maal moeten geregeld worden; voor de koopwaren: een derde komptant, een derde na zes weken en een derde na twaalf weken; voor de schepen: een derde komptant, een derde na zes maanden en het laatste derde na een jaar.

Het eerste admiraalschip was in 1536 te Arnemuiden in Zeeland gebouwd, het noemde S. Salvator en mat 180 vaten; het was bewapend met « een groot stick met twee camers en noch acht bassen ooc elc twee cameren ». De bemanning bestond uit: een kapitein (admiraal), een kapelaan, een schipper en piloot (kapitein), een chirurgijn, een provoost, een klerk, acht hallebardiers, een kok voor den kapitein, een fluitspeler, een « Capitains payge » (loopjongen van den admiraal), vier kwartiermeesters, twee hoogbootsmans, vier schipmans, 13 busschietters voor de groote stukken, een knecht van de busschietters, twee botteliers, een kok, zes scheepsknechten, twee scheepstimmerlieden, twee marsklimmers voor de voormast, twee marsklimmers voor de groote mast, 80 bootsgezellen en 40 krijgslieden; samen 176 man.

Het gallioen geheeten Santa Maria, mat 80 vaten en was bewapend met « twee yseren bussen, een kleen metalen stikken ». De bemanning bestond uit: een schipper, twee chirurgijns, drie kwartiermeesters, twee hoogbootsmans, drie schipmans, zes busschietters voor de groote stukken, een knecht van de busschietters, twee botteliers, een kok en drie knechten, een scheepstimmerman, twee marsklimmers, dertig bootsgezellen en twintig krijgslieden, samen 57 man.

Het waren deze twee schepen die door de Engelsen beschadigd werden op 14 Maart 1537.

Het nieuw admiraalschip de Marie werd te Duinkerke gebouwd.

In 1543 vinden we vijf oorlogschepen en er werden nog twee kleinere schepen uitgerust « qui cest yver demeureront en mer pour la garde et defence de la petite pecherie » (1).

De oorlogschepen waren: het admiraalschip de Groote Arend, de Marie, het Serpent, de Jacht van Zeeland en den Rijnschen boot. De kleinere schepen voor de visscherij waren den Hazewind en een ge-kaapt schip uit Dieppe: de Vlieger.

In 1544-1545 werden de vier oorlogschepen in het openbaar verkocht, alleen het admiraalschip bleef bewaard, en de twee kleine bootjes voor de visscherij.

Na 1545 vinden we soms nog vermeldingen van een krijgsvloot in de Spaansche Nederlanden, maar ze behoorde niet meer aan de Staten van Vlaanderen.

Het is enkel in 1666 dat we opnieuw een oorlogsvloot van de Staten van Vlaanderen aantreffen, namelijk de vloot der konvooschepen.

L. Gilliodts van Severen heeft er een grondige studie aan gewijd (2). We hebben echter nog enkele belangrijke stukken gevonden die zijn studie komen aanvullen.

Van af 1653 werd op al de koopwaren een recht geheven van 1 1/2 % om ermede fregatten te bewapenen die de Vlaamsche koopvaardischepen op zee moesten beschermen (3). Van 1666 tot 1670 vinden

(1) In 1521 was er reeds een vloot uitgereed van 10 schepen die de haringvisschers moest beschermen tegen de Franschen. (*Algemeen Rijksarchief, Brussel, Rekenkamer, register, n° 26103*).

(2) L. GILLIODTS VAN SEVEREN. *Cartulaire de l'ancienne Estaple de Bruges*. Tome IV, Brugge, 1906: N^o C. 2587: *Marine marchande et militaire*, bl. 485-548.

(3) *Ibidem*, bl. 486.

we acht konvooschepen vermeld (1). In 1667 werden enkele reglementen uitgevaardigd voor de konvooschepen en op 9 Juni 1672 kwam het groote « Reglement de marine pour la direction et conduite de la navigation et commerce par les ports et havres de Sa Majesté. » In dit reglement stond o. m. bepaald dat geen enkel handelsschip in zee mocht steken zonder begeleiding van een oorlogs- of konvooschip van zijne Majesteit (2).

Rond 1684 schijnt de dienst der konvooschepen heringericht te zijn, ze worden immer talrijker tot in 1703, wanneer een deel ervan afgetakeld wordt, waarschijnlijk ten gevolge van den Spaanschen erfenisoorlog.

Den 3 Februari 1710, besloot de Raad van State twee konvooschepen uit te rusten om voor de haven van Oostende te kruisen tegen de Fransche zee-roovers; de Staten van Vlaanderen zonden een lijst van zes fregatten die zouden kunnen uitgerust worden (3).

In Mei 1711 werd het groot fregatschip « Flandria », bewapend met 68 stukken geschut, naar het fort van Plasschendale gezonden, om aan de verdediging ervan deel te nemen, maar het geraakte vast onderweg en versperde het kanaal. Daar het niet los te krijgen was, vroeg de stad Brugge aan den koning om het te mogen afbreken (4).

Na 1718, vinden we geen spoor meer van konvooschepen (5).

(1) A. PINCHART. *Inventaire des Archives des Chambres des Comptes*. T. IV, Brussel, 1875, Chap. 52 : Comptes de l'armée de mer, bl. 238-249.

(2) GILLIODTS. *a. w.* T. III, Brugge, 1905, n° 2173, bl. 520) en volg.; en *Derden Placcaetboek van Vlaenderen*, bl. 657-658.

(3) GILLIODTS. *Estaple*. T. III, n° 2285, bl. 662-663.

(4) *Ibidem*, n° 2286, bl. 664.

(5) Als verdere bronnen werden gebruikt: 1° de registers

Tusschen 1684 en 1703 telde de krijgsvloot van de Staten van Vlaanderen twee en dertig eenheden ; zeven en twintig staan er vermeld bij Gilliodts van Severen (1) ; we hebben nog vijf andere gevonden :

Marquis de Grana, bewapend met 36 stukken, en bemand met 126 koppen.

Santa Maria : 98 stukken en 311 man.

St. Anna : 8 stukken en 62 man.

En twee nieuwe fregatten : *St. Idesbaldus*, 18 stukken en 123 man, die de fregat van denzelfden naam moest vervangen, die op 11 Mei 1692 door twee Duinkerksche fregatten veroverd werd ; en *de Maeght van Ghendt*, die het schip van denzelfden naam moest vervangen, dat in November 1693, op weg naar Schotland, stuk geslagen werd gedurende een storm in de Saltes Bay, ten noorden van Yarmouth.

De bewapening en de bemanning van deze schepen werd soms verminderd, wanneer ze een zekeren ouderdom hadden, het geschut en de bemanning die hun ontnomen werden, gingen over op de nieuwe konvooschepen, die belast waren met het begeleiden van de koopvaardijsschepen naar Spanje en Engeland ; de oudere schepen werden gebruikt voor de wacht op de Vlaamsche kust en in het Pas de Calais.

In de vroegere eeuwen was het de gewoonte dat de koopvaardijsschepen zich enkel op zee begaven in konvoien, onder het geleide van één of meer oorlogschepen (2) ; dit gebruik werd ten andere in de twee

^{nrs} 1819-1826 van het Brugsche Vrije, berustend op het *Staatsarchief te Brugge* en 2° de portefeuilles "Convois et équipages (1688-1696)", en "Convois et prises de mer (1677-1745)", berustend op het *Stadsarchief te Brugge*.

(1) GILLIODTS. *Etaple*, T. IV, bl. 496-497.

(2) Vgl. *Op zee van Noorwegen naar Spanje in 1678-1679 in Biekorf*, 1931, bl. 58, 92 en 121.

laatste jaren van den wereldoorlog terug in voege gebracht, toen de Duitsche duikbooten de zee onveilig maakten (1).

Een beschrijving van een konvooi uit 1693 vinden we in het opschrift van de rekening «...van syne Majesteys convoijschip de Maeght van Ghent, daer capiteyn op is Nicolais Vercruysse, uijtgevaeren den 5^{en} octobre 1693, gaende naer Liet [Leyth] jn Schotlant jn compagnie [van] syne Majesteys Convoy schepen de Coninginne van Spagnie, S. Idesbaldes, neffens derthien andere schepen, door swaere stoorme gedeurende den tijdt van een maent syn malheureuselijck gestrangh aen Saldes Baij, thien millen benoorden Yarmouth, ende 't schip aldaer gesmeeten jn duijssent stucken, 't volck ten deele gesalveert, synde gebleven twee mannen ende drye jongens (Godt beter 't)...» (2).

In Februari 1697 kwam het konvooischip «de Coninginne van Spanien» met 27 sloepen van het eiland Wight naar Oostende, onderweg werd het overvallen door 17 Fransche oorlogsschepen. Het verloor 18 sloepen en kwam met de 9 andere te Oostende aan op 29 Februari 1697 (3).

De konvooischepen «Santa Maria» en «Santa Teresa» vaarden in Oogst 1684 naar Cadix. In Oogst 1684 begeleide de «O. L. Vrouwe van Gratie» sloepen van Oostende naar Zeeland. Hetzelfde schip, samen met de «S. Francisco», vaarde in den zomer van 1686 naar Cadix. De «S. Francisco» vaarde in Februari 1693 naar Bilbao. Van 4 Oogst tot 7 November 1693 vaarde dit schip naar Londen en Schotland, het bracht den

(1) Vgl. ADMIRAL W. SNOWDEN SIMS. *La victoire sur mer*. Parijs, 1925, bl. 105-147 en *Biekorf*, 1932, bl. 250-254: *De overwinning op zee onder den oorlog*.

(2) *Staatsarchief te Brugge*. Vrije, reg. n^r 1822, n^r 8.

(3) *Ibidem*, n^r 10.

graaf van Bergeyck, algemeen ontvanger van de Spaansche Nederlanden, naar Plymouth en keerde toen naar Oostende terug (1).

De konvooischepen, om een deel van de kosten te dekken, vervoerden ook koopwaren en passagiers; in de rekeningen staan gewoonlijk de pakken, kisten of tonnen aangegeven, die de lading uitmaakten, met hunne merken en de vrachtprijs die ervoor ontvangen werd (2).

Ziehier de lijst der passagiers die op de « Flandria » naar Cadix vertrokken op 9 October 1699: « Monsr Matthieus Bruggheeman; Monsr de Boede; Monsr Rabauw; Monsr de Wulf; Jff^e Berlotd; Monsr Kinnaert; Monsr Pieter de Groote; Jff^e Marij van Melle; Monsr Liscar; Monsr Aers, een jonghman. » Ieder van deze passagiers betaalde een « passaghieghelt » van 20 patacons, uitgenomen de laatste die maar 16 patacons moest betalen (3).

Van 4 Mei tot 10 September 1693 voer de « O. L. Vrouwe van Scherpenheuvel » naar Spanje met 70 afgedankte soldaten en een lading pakken voor den koning van Spanje, deze werden te Bilbao afgeladen, en het schip nam toen een lading ijzer in voor Cadix. Daar kon het geen vracht vinden om voor bijzonderen naar Oostende te brengen, het nam voor rekening van de Staten van Vlaanderen een lading zout in, die het te vergeefs trachtte te verkoopen te Cork in Ierland; het kwam toen met zijn lading naar Oostende, en met enkele koopwaren uit Cork.

De konvooischepen stonden ook ten dienste van de

(1) E. VANDENBUSSCHE. *Inventaire des Archives de l'Etat à Bruges*, Franc de Bruges, T. II, Brugge, 1884, bl. 208-116 en GILLIODTS, *Etaple*, IV, bl. 498-500.

(2) Zie vooral de registers n^{rs} 1824 en 1826 van het Vrije, en portefeuille « Convois et prises de mer, 1695. »

(3) Vrije, reg. n^r 1826, n^r 6.

Spaansche troepen hier te lande, zoo voerde het konvooischip « S. Francisco », samen met het schip « de Hope » van Vlissingen, troepen naar Bilbao, en keerde terug met een lading paarden voor de troepen hier te lande (17 Mei-20 Juli 1693) (1).

Volgens de wedden die aan het scheepsvolk uitbetaald werden, heb ik de lijst van de bemanning voor twee van de konvooischepen opgeteekend :

Het fregatschip « Santa Teresa » was in 1684 bewapend met 18 stukken en bemand met 98 koppen, onderverdeeld als volgt : een kapitein, een luitenant, een stuurman, een bootzman, een constabel, een schieman, een barbier, een timmerman, een bottelier, twee koks, een schrijver, een bootmansmaat, een schiemansmaat, een constabelsmaat, drie kwartiermeesters, 58 bootgezellen, 9 volontairen (soldaten van het landleger die vrijwillig dienst genomen hadden als marine voetvolk), 7 jongens en nog 6 bootgezellen.

Het fregatschip « O. L. Vrouwe van Gratie » was in 1684 bewapend met 8 stukken en bemand met 66 koppen, onderverdeeld als volgt : een kapitein, een schipper, een stierman, een bootzman, een schieman, een constabel, een chirurgijn, een timmerman, twee koks, een bottelier, een zeilmaker, een schrijver, een klokman, een bootmansmaat, een schiemansmaat, een constabelsmaat, een botteliersmaat, twee kwartiermeesters, 41 bootgezellen en 5 jongens (2).

Met de volontairen had men nogal eens moeite, want in de staten van betaling voor deze soldaten, die gewoonlijk met hunne eigene officieren aan boord kwamen en onder hun bevel op de schepen dienden, leest men soms « niet jn zee geweest ende deurgelooopen » ; andere

(1) E. VANDENBUSSCHE, *a. w.* II, 214, en GILLIODTS, *Etaple*, IV, bl. 527-530.

(2) Vrije, reg. n^r 1818, n^{rs} 2 en 3.

die hun dienst behoorlijk vervulden, vielen als slachtoffer van hunne plicht, zooals de nota getuigt: « dese vollontairen syn doot gebleven op 't voors. fregatte jn 't gevecht » (1).

JOS. DE SMET.

BIJLAGEN:

A. De Uitrusting van het Konvooischip Santa Maria.

We hebben de rekening teruggevonden van de uitrusting van het groot fregatschip « Santa Maria » dat in 1699 zijn eerste reis ondernam (2).

In het opschrift van de rekening lezen we de volgende beschrijving van het schip:

„ Rekeninghe... van het equiperen, armeren, ende victaillieren van het nieuw groot 's Lants Convoij schip als nu genaemt Sta Maria, wesende lanck inde hiele ontrent 132 voeten (36 m. 20), ende over de stevens 147 voeten (40 m. 32); wijdt op het decq op d'uijtwateringe ontrent 44 voeten (12 m. 07), diep in het ruijm 16 1/2 voeten (4 m. 52), hoogh tusschen het decq 7 voet en 3 duim à 7 1/2 voet (1 m. 98 tot 5 m. 05) voorts een half decq, bacq ende hutte naer advenante; ende wert het selve schip geextimeert groot te wesen ontrent 375 lasten (750 ton); gemonteert met 60 grouve stucken jsere cannon, te weten: 24 swaere stucken staende op het onderste decq; daer van 6 stucken schietende 18 lb. ball, ende 18 stucken schietende 12 lb. ball; op het tweede decq ligghen 22 stucken schietende 8 lb. ball; op het half decq 10 stucken schietende 6 lb. ball, ende voorder op de bacq liggen 4 stucken schietende 4 lb. ball, voorts hant geweire ende andere amonitie van oorloghe naer advenante.

„ Alsmede op hebbende soo officieren, mattrousen, vollontairen als jongens tsamen 311 coppen, daarop commandeert capiteyn Michiel Mansvelt, ende dit tot doenen convoij naer; Cadix, gelaeden hebbende eenige packen en vaeten ten vrachte;

(1) Ibidem, n^r 5.

(2) *Vrije*, reg. n^r 1825.

vertrocken van Oostende in compagnie van het Convoijschip de Maeght van Ghendt, gemonteert met 28 stucken cannon op den 19^{en} Maj 1699... »

Het schip had drie masten : de voormast, de groote mast, en de bezaanmast (f° 5 v.).

De bewapening van de bemanning bestond uit 86 « fusiecken », 8 « donderbossen », 26 pistolen, 40 « hauwers » en 36 enterbijlen (f° 62 v. en vlg.).

De verlichting bestond uit een groot licht in de groote mast, twee kleinere lichten van achter, 12 scheepslantarnaars, 6 waterlantarnaars, 6 dieflantarnaars, en 12 schotlantarnaars voor de stukken (f° 13 v.).

De vlaggen bestonden uit twee bourgognevlaggen (ieder van 208 ellen witte saai en 80 ellen roode saai), drie « feu flaggen » van ieder 256 ellen, een roode, een blauwe en een witte ; twee geele, een witte en een blauwe « geus » van 48 1/2 ellen ieder ; een koningswimpel ; een blauwe, een roode en een feu wimpel (f° 17).

Er werd nog betaald « aen Marcus de Chane, beeltsnijder, de somme van een hondert guldens, ende dat over een linde boom van hem gecocht fl. 17, 10, daer uijt gesneden een Maria beelt om achter jegens de spiegel van het schip, met 4 Ingels en eenigh louverwerck tot 66 gulden, een palm houte crucifix, etc... » (f° 30).

De uitrusting van de kajuit was ten zeerste verzorgd. Voor het schilderwerk werden 120 « boucken fin gout » gebruikt, verder vinden we nog de levering van 65 7/8 ellen « goudt leer » (cuir de Cordoue), 6 nieuwe « roo leeren sael stoelen », twee spiegels, 61 1/2 ellen damast voor twee « lidecanten » en gordijnen voor de deur enz., 4 3/4 ellen toile cirée voor een « opper tafelleet », verder nog leveringen van « serveete goet, tafel laecken, fin blauw gerut linwaet om handt doucken, servieten en dwaelen » ; 72 tinnen lepels en vorken, 12 patteelen en 36 « tailljoren », enz. (f° 39-42).

Voor de kapel vinden we leveringen van altaar-kleederen, kasuifels, alben, enz.; kanten voor de « overslops, corporaels en beusen op de kelcq ». Verder nog zilverwerk: een kelk met « platinne », een buske voor de H. Olie en voor de H. Hostiën, twee missekannekes en twee kandelaars; nog een schilderij op het altaar, een gewijde altaarsteen, 40 wassen kaarsen van tien pond, een missale romanum gebonden in spaansch leder en met sloten, een gouden kapittelstok, enz. (fos 42 v.-45 v.).

De eetwaren aan boord geladen voor de reis naar Spanje, bestonden uit 23.339 pond beschuit, 80 brooden, 2.928 pond lersche boter, 5.510 pond Edammer kaas, 12 hammen, 20 tonnen lersch vleesch, 73 pond boter, 101 pond gerookt vleesch, 24 koeitongen, 104 pond rundvleesch, 64 pond schapenvleesch en 44 pond kalfvleesch, 840 pond versch gezouten vleesch, zes levende schapen, 25 kiekens, 6.691 pond stokvisch, 35 1/2 razieren erwten, 187 pond suiker. De drankvoorraad bestond uit 170 tonnen bier, 52 1/2 stoop Fransche brandewijn, 56 stoop « secque » wijn, 23 liggers en 17 « verkens » versch water. (fos 46-53 v.).

Er werden nog uitgaven gedaan om de bemanning bijeen te krijgen en een lading koopwaren te bezorgen: « van t'affixeren de billietten tot Gent en Antwerpe tot het vertrecq van de convoij schepen..., over het roepen met den trommel tot aennemen van boodtsvolcq en volunthairen voor dese convoijschepen..., over gecloncken te hebben alhier tot Oostende, tot aennemen van het volcq en om in zee te gaen..., aen Francois du Pré, officier... over debvoiren van het boodtsvolcq op te soucken om aen boort te gaen..., enz. (fos 59-61).

Het schip was ook nog voorzien van een « groenlantsche chaloupe » (fo 70 v.) (1).

(1) Over den bouw, de uitrusting, de bewapening en de bevoorrading van de konvooischepen, zie GILLIODTS, *Etaple*, IV, bl. 502-521.

B. De Kruisertocht van het Konvooischip St. Joseph.*8 Mei-10 Oogst 1697.*

Op het Staatsarchief te Brugge wordt een scheepsdagboek bewaard van het konvooischip « St. Joseph », waarin zijn kruiservvaart beschreven wordt tusschen de Engelsche en de Vlaamsche kust (1). Het is het eenige scheepsjournaal van een konvooischip dat te Brugge bewaard wordt. Spijtig dat we geen scheepsjournal bezitten van een konvooischip dat op Spanje gevaren heeft.

Uit het bewaarde scheepsjournal geef ik hierachter de belangrijkste uittreksels.

In het dagboek wordt de windsterkte als volgt aangeduid :

Stil : 0-1 meter in de seconde ; *slappe koelte* : 2-4 m. ; *bramzeilkoelte* : 8-10 m. ; *marszeilkoelte* : 10-12 m. ; *harde koelte*, *harde wind* of *gereefd marszeilkoelte* : 12-14 m. ; *onderzeilkoelte* : 14-16 m. ; *storm* : 20-25 m. ; *harde storm* : meer dan 25 m. in de seconde.

De loefzijde van het schip is de zijde waar de wind inkomt (te louvaert) ; *de lijzijde* is de zijde waar de wind uitgaat (te lye van ons) ; b. v. een schip vaart naar het Z. en de wind komt uit het W., de westzijde is de loefzijde en de oostzijde de lijzijde (2).

Van de kapiteinen van ander Vlaamsche oorlogschepen die de « St. Joseph » op zee tegenkomt of waarmede hij samen kruist, heb ik slechts voor de drie volgende het schip kunnen bepalen waarover ze bevel voerden : *N. Vercruysse* : het snauwschip « Ste Anna » (acht stukken geschut en 57 man) ; *C. Cornelissen* : het fregat « Ste Robertus » (veertien stukken en 85 man) ; *M.*

(1) Het stuk zit verloren in het archief van de kastelruïne Ieper, 2^e reeks, n° 29.

(2) Zie *Bieckorf*, 1931, bl. 22-23.

Mansvelt: het fregat « St. Francisco » (24 stukken en 200 man) (1).

Journal van zijn Majesteijts Convoyschip St. Joseph, gecommandeert par den Capiteyn Laurens Ebeledtz convoijende en cruijssende op zijn Majesteijts vijanden, vertrocken van Ostende den achsten Meij 1697.

Vrijdag den 10 ditto [Mei], 's mergens met den daghe waren af en aen Dunckerque 1 mille, sagen als dan vijf zeijllen van d'W. commen naer de reede van Dunckerke, daer bij com-mende, waeren twee fregatten (2) den eenen met 10, den anderen met 12 stukken canon met drie coopvardie schepen die de selve waren teuende (3), laverden als dan W. ut tusschen de Breebancq ende de Bracke (4) deur, sagen als dan een snauw (5) ut de N. commen die het effen voor ons overhaelde, wenden alsdan met hem, ende jongen hem jeghens d'wal bewesten Gr]evelinge alwaer hem hebben beschotten, ende terstondt isser een groote quantitheijt van calvalerie tot assistentie gecommen, d'wijnt van het W. Z. W^{ten} met een marseyl koelte, laverende alsdan weder W. ut. Jegens den avent wiert het stille, en gijeden onse onderseijllen op, en liet soo drijven met d'ebbe alsoo dat wij s'mijddernachts de wijnt cregen van het Oosten van een cleijne koelte, en sagen een dipo, die naer ons toequam; soo haest wij hem gewaer wijerden nieken daer jaght op, en jongen hem jegens d'wal een weijnich bij westen Calix (6), en wenden alsdan weder tzee.

Saterdag den 11 ditto [Mei], s'mergens d'wijnt van het O. N. O. van marseijl koelte, sagen noch een ander dipo, en jongen hem gelijk naer d'wal, en wenden weder t'zee, ontrent ten 7 heuren sagen een pacquetboodt commende van London met een partije gevangen, willende naer Calix, en lijepen soo N. over; jegens d'mijddagh sagen een groote vloote van schepen oplaverende naer N.; ten 1 heuren leijden weder over O.,

(1) Staatsarchief Brugge, Brugsche Vrije, reg. n^r 1823, n^{rs} 6, 7 en 12.

(2) Een fregat = een snelvarend oorlogschip, later vervangen door den kruiser.

(3) tuien = slepen.

(4) De Breebank en de Bracke zijn twee zandbanken ten N. van Duinkerke.

(5) Een snauw = een lang vrachtschip.

(6) Calais.

d'wijnt van het N. N. O. met moij weder; jegens den avent sagen een vloote schepen van ontrent 130 à 140 seijllen, waer onder een visadmirael was, die O. op wijlde, sagen alsdan Dunckercke Z. Z. O. vijer millen van ons; lijet het N. over staen tot miijddernacht.

.

Woensdag den 22 ditto [Mei]; s'mergens d'wijnt van het W. Z. W. met een harte koelte, lieden N. over met twee reven in de focke, en onder d'wal commende wenden Z. over, jegens de miijddagh het weder wat bedaert, mijcken ons groot marseijl bij, en quamen weder onder de Swarte Nest (1) en wenden weder N. over naer d'Engelss wal, ontrent bij Goelsteen (2), wenden alsdan Z. over tot den avent en quamen weder bij de Swarte Nest, wenden N. over.

Donderdag den 23 ditto [Mei]; s'mergens waren voor Calix, d'wijnt Z. W. lagen N. over met marseijl coelte, met het groot marseijl bij, soo dat gedurich een en weder laverden van den een wal naer den anderen, jeghens den avent waren af en aen Beloijne (3), lagen W. N. W. over.

Vrijdag den 24 ditto [Mei]; s'mergens d'wijnt van het Z. W. lagen Z. Z. O. over met een harde wijnt, namen een reef jn focke en schoverseijl; ontrent ten 10 hueren s'mergens wenden N. W. over; jegens den avent sagen den hoek van de Sijngels (4) N. W. en N. van ons en resolverden daer achter te loopen, alwaer wij met de sonne onderganck sijn ten ancker gecommen op ses vaem water.

Saterdag den 25 ditto [Mei]; s'mergens lijep d'wijnt van het Z. Z. W. van een hardt stoorm, en modersije, lijchten alsdan ons ancker over d'ebbe, en retijrerden alsoo naer de Duins (5), alwaer wij ontrent ten 11 hueren ten ancker sijn gecommen op 6 vaem water, strijkende alsdan onse steijgnen en reven en soo gebleven ten ancker leggen.

.

Dijssendagh den 28 ditto [Mei]; s'mergens d'wijnt van het W. N. W. met regen en wijnt als vooren, soo ontrent ten 10 heuren het weder wat bedaerde, setten de steijgnen om hoogh en reven jn cruijs, jegens d'miijddagh cregen een boodt water aen boort; naer miijddagh wonden ons ancker op en neer,

(1) Swartenesse = kaap Gris-Nez ten W. van Calais.

(2) Folkestone.

(3) Boulogne.

(4) The Shingles = banken ten Z. van Folkestone.

(5) The Downs, een reede rechtover Deal (N. O. van Dover).

en s'avens ten 9 heuren gijngen onder seijl, lijepen soo jn het vaerwater van de Hoofden (1).

Saterdag den eersten Juni 1697; s'mergens d'wijnt van het N. en lagen weder O. over, ontrent ten 6 heuren sagen een seijl daer wij jaght op mijeken, bij commende was een galliot met drij masten genaempt de Crocedille, daer meester op was Jan Doelser, tevooren aen landt sijecq gebleven en in sijn platse gestelt meester Abraham Boucqhoudt, geladen met 450 tonnen (2) smee coolen, en eenige deijllen, willende naer Diepe, den welcken op de reede van Ostende hebbe gebroght, en s'avens de loodts aen boort commende. den voorseijden meester Boucqhoudt aen landt gesonden, en sijn documenten aan d'heer equipagemeester Fr. Schonemille, ende sijn soo den heelen nacht op de reede blijven leggen.

Sondag den 2 ditto; s'mergens d'wijnt van het N. N. O., moij weder, sagen de loodtsboudt uitcommen aen boort met de voorseijde meester Boucqhoudt, te vooren geexaminert geweest par de juge de heer pensjonaris L. Timmerman, en geordonnert par brief van ditto heer Schonemille, hem schipper te stellen aen boort van sijn voorseijdt schip, als vijndende geen occatije om selve te connen confijsqueren; ontrent ten 8 heuren lichten ons ancker, stellende den voorseijden schipper aen sijn boort, en sijn soo N. W. over jn zee geloopen; naer mijddagh sagen een seijl dat bij d'wijnt O. over lagh, daer wij jaght op mijeken, bij commende was een Deen, commende van Ostende, sijnde een schotte, daer op was Mathes Rocq, het schip genaempt den Conincq Frederijck, ballasts schips willende naer Noorwegen, wenden alsdan O. over met corte seijllen, sagen Ostende Z. Z. O., 4 1/2 millen van ons af.

Maendagh den 3 ditto; s'mergens met den dage d'wijnt van het N. N. O. met marseijl coelte, sagen alsdan drij seijllen Westwaert van ons, die Z. W. heenen lijepen, daer wij een weijnich jaght op mijecken, maer wij een ander seijl sijnde Noordwaert van ons, verlijetten deselve, en wenden O. over naer het andre schip dat Z. over laght, sagen alsdan noch een seijl jn lije voorut, sijnde capiteijn Pieter De Meij, die op ons jagen mede jaght mijekt, en lagh boven ons deur, soo dat hij eerst aen sijn boort heeft geweest ende bemandt, wij te vooren naer het schip differente schotten hebbende geschotten, waer af eenigen over hem geschotten sijn geweest, en is soo

(1) De zeeëngte van het Pas-de-Calais.

(2) 1 ton = 2.000 pond of 928 kgr.

afgecommen (prijerden den voorseijden capiteijn De Meij om van ons volck jn te stellen) maer heeft daer over niet willen staen, en differende seijgnen gedaen aen de prinse (1), dat hij soude deur seijllen, soo dat sij niet en wilden tegen brassen (2), ende volcq jn te setten, seijde den luitenant van den voorseijden capiteijn De Meij, daertoe geen ordre te hebben; hebbe alsdan op d'prinse sijn sijde geloopen, soo hebbe aen boort geseijlt en eenige van mijn volcq daer jngesprongen, alsdan t'sament zeijl maeckende naer de reede van Ostende, sagen als dan een Deen commende van Noorwegen, die preijden en geladen met deijllen, willende naer Ostende, geconsignert aen d'heer Franchoys van Pruijssen; op d'mijddagh lijep de prinse bijnnen geladen sijnde met deijllen en terre, eersts verover't par den capiteyn Bommelaer van Dunckercke; namen alsdan ons voormarseijl jn, en lijepen soo N. W. jn zee jegens den avent quamen ander mael bij den voorseijden Deen, namen alsdan ons groot marseijl jn, en lijet het soo drijven.

Donderdag den 6 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het N. O. met gereefde marseijl koelte en modersije, wenden alsdan N. W. over, hadden Ostende Z. O. 3 1/2 millen van ons; op de mijddagh sagen een seijl jn lije van ons, daer wij jaght op mijken, bij commende was capiteyn Pieter Hobert, sagen alsdan een galliot dat W. ut lagh, daer wij jaght op mijken en schotten dat hij soude afcommen, hetwelcke hij dede, heeft aen boort geweest, was een Portogijs genaempt St. Rosa, capiteyn Juan Barraz commende van Amsterdam, gedestijneert naer Lisboa afgeladen voor meesters recqueninck met partij geschropte deijllen en andre cleenicheden; s'avons om 8 heuren sagen Ostende Z. O. en Z. van ons 4 1/2 millen, wenden alsdan W. over, d'wijnt van het N. N. W. met moiij weder, s'nachts ten 12 heuren wenden weder N. O. over, sagen een seijl dat jegens ons aenlagh, bij commende, was een Bisschaijer commende van Amsterdam, gedestijneert naer Bilbao, daer den capiteyn Pieter Hobert aen boort was, hem ter degen sijnde visiterende, en ten lesten heeft laten gaen.

Sondagh den 9 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het O. Z. O. met moiij weder, clayne koelte ontrent ten 4 heuren ditto s'mergens waren dicht over Blanckenberghe, sagen alsdan een fregatte dat aldaer ten ancker laght, dat op ons afquam, wij

(1) Prise = buitgemaakt schip.

(2) De zeilen tegen den wind inbrengen om te stoppen.

hem verkennende was een cruijsser van Derver (1) met 18 p^s canon gemonteert en genaempt Het Water Vlijedt; voors middaghs wijert het heel stille, deden devoijren om te anckeren over d'ebbe, hadden af en aen Knocke, ten 10 heuren quammer een coelte van het N. N. W., lichten ons ancker en gingen onder seijl, soo dat wij ontrent ten 4 heuren naer middaght ten ancker quamen op het vlacke (2) en alsdan een schotte schotten en blauw flagge laten waijen om de schepper(s) te beter te connen averteren en een expressen gesonden naer Vlissingen.

Saterdag den 15 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het W. Z. W. met marseijl coelte, lagen alsdan N. W. over, sagen d'voorseyde vloote [...een vloote op laverende naer d'W....] te louvaert van ons, als wanner een oorloeschip op ons afquam gemonteert met 74 p^s canon die wij jn verwachten, ons gesproken hebbende mijcken weder seijl N. W. over; s'mergens ten 8 heuren sagen het Noort Voorlandt (3) W. Z. W. van ons 4 millen, soo dat wij ontrent ten 4 heuren aldaer ten ancker quamen om d'vloot te stoppen (4), d'wijnt crompt heel van het Z. O. met slappe koelte, s'avens ten 9 heuren met de voor ebbe, lichten ons ancker en gijngen onder seijl, wende 2 a 3 slagen om boven de Goejngen (5) te zeijllen.

Woensdag den 19 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het W. Z. W. met marseijl coelte waren dicht onder Calis, waren dan syende vijer seijllen ontrent 3 millen W. waert van ons, die mede bij d'wijnde lagen naer d'wal, die ons niet en betrouden, daer wij jaght op mijken, waren drie schepen commende van d'Engelss wal die jaght op ons myeken soo dat wij boven hun niet en conden deur leggen, hebben moeten voor d'wijnde wenden, en alsdan siende Engelsse te wesen, lijepen naer hun toe, waer af den eenen met een 4 tal kogels door onse broodtkoije schodt, en d'pompe met vijer cardouskocker om stucken schodt, soo passerende laverden weder W. ut, sagen datter een van de voorseyde schepen onder

(1) Vere, stad in Zeeland.

(2) Rechtover Vlissingen.

(3) North-Foreland, kaap ten O. van de monding van de Thames, tusschen Margate en Ramsgate.

(4) Om niet door de vloed meegesleept te worden.

(5) De Goodwin banken rechtover Deal, die de reede van de Downs vormen.

Hobijtenis (1) geloopen was; jeghens den avent, quamen weder bij de capiteijn N. Vercrujsse.

Vrijdag den 21 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het W. N. W. met moij weder en stijlte, sagen alsdan twee dipoes Oostwaer van ons, daer wij jaght op mijeken, die ons verkennende sijn naer ons toegecommen, was capiteijns Thomas Gournaij en Pieter de Meij, wenden met elcanderen Z. over; jegens den avent waren af en aen het hoochtlandt van Stabeel (2) 4 millen af, sagen alsdan onder d'Engelss wal een vloote schepen wel van 30 zeijllen.

Saterdag den 22 ditto [Juni]; s'mergens met den dagen d'wijnt van het N. W. met harte marseijl coelte, sagen alsdan een snau, die boven ons deur lagh naer d'Engelss wal, ten 5 heuren wenden als mede N. over naer d'Engelss wal, ontrent d'mijddagh sagen een fluijtte onder onse lije deur passeren die W. over laght, met noch eenige cruyssers die te louvaert van ons waren, begonst als dan soo hart te waijen dat men het voormars seijl jn namen, wenden alsdan weder W. over, over d'vloot, en capiteijn N. Vercrujsse lijet het N. O. over staen, sagen alsdan Farley (3) N. W. van ons vijer millen, s'avens waren bij de Sijngels, lagen O. over, om alsoo voor Douvers te loopen.

Sondag den 23 ditto [Juni]; s'mergens met den daghe d'wijnt van het noorden met onder seijl coelte, ontrent ten 4 heuren quamen voor Douvers ten ancker, sagen aldaer een heele vloote schepen leggen, willende naer d'O., commende van d'W., cregen als dan een loodts aen boort, soo dat wij s'achtermijddaght bijnnen Douvres lijepen, sagen alsdan capiteyn N. Vercrujsse mede aldaer op d'reede commen, stelden ons schodt ut, quamen aen d'banco en claerden een zijde van het schip (4).

Maendagh den 24 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het westen, moij weder, bancken d'andre zijde, en versagen al het schip goet, haelden het jn de guelle jn het vlotte, om

(1) Dungeness (?), een kaap ten Z. W. van Folkestone.

(2) Etaples, ten W. van Boulogne.

(3) Fairlight, een dorp ten O. van Hastings op de Engelsche kust.

(4) Het schip werd op een zandbank gezet bij hoogwater, met het vallen van het water liet men het op de zijde kantelen om het van onder tot boven te kunnen reinigen en nazien. Het geschut, dat te zwaar woog, werd eerst afgenomen en overgeladen in sloepen. Vgl. *Biekorf*, 1931, bl. 60.

niet te verdoodt stroomen, stellende ons schodt jn, alsmede partije victualije.

Dijssendagh den 25 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het N. N. O. met marseijl coelte; met het mergen tije lijep een Engels coninex schip in zee, met 24 p^s canon gemontert, stelden alsdan het restant van d'victualije aen boort, met het hoogh water lijepen jn zee naer middagh, en laverden t'alsoo naer de Duijns (1), om aldaer ons gesouten vleesch te krijgen, soodat wij s'avens ten 8 heuren ontrent de Duijns ten ancker quamen.

Woensdag den 26 ditto [Juni]; s'mergens d'wijnt van het noorden met overtrocken lught en marseijl koelte, met den dagen setten onse sloppe [sloep] ut, en voeren aen boort van een ocker, haelden aldaer 4 tonnen vleesch, ten 6 heuren gijngen onder seijl, bujitten commende leijden O. ut; s'avens ten 7 heuren sagen Dunckercke Z. ten oosten 4 millen af, wenden alsdan W. N. W. over, over d'vlootd, s'avens ten 9 heuren wenden O. over.

Vrijdag den 28 ditto [Juni]; s'mergens ten 3 heuren d'wijnt van het westen met stilte, sagen een snauw Z. O. van ons, die voor d'wijnde lijep voor ons over, daer wij jaght op mijken, hij siende niet connen voor over te haellen, wende boven ons deur N. W. over, en wijert heel stille, soo dat wij mosten roijen en somtijts een cleen coeltje dat men binnen de fesijcq schoote quamen (2), maer heel stijlie blijvende heeft ons ut geroijdt; s'achter miyddaghts ten 4 heuren als wanner hem hebben moeten verlaten, hij een mille waters van ons wesende (te vooren hadde sijn sloppe, geweerkijste en vijctualie over boort gesmeten) tot lichten van sijn snauw, s'avens sagen Nieupoort Z. Z. O. 4 millen van ons, lagen Z. over.

Donderdag den 4 ditto [Juli]; s'mergens met den daghe d'wijnt van het noord oosten moij weder, braem seijl coelte, sagen alsdan het voorseyde Zeeuws esquadre leggen op Schoonvelt (3) ten ancker, sagen Westcapel (4) O. van ons 2 1/2 millen, lijepen dan voor d'wijnt W. ut, en capiteyn N. Ver-cruysse lijep naer de reede om sijn volcq aen boort krijgen en wij hijelen 2 a 3 millen van d'wal hem capiteijn Ver-cruysse

(1) De reede van de Downs, zie hooger.

(2) Op een afstand van een geweerschot ca. 250 m.

(3) De droogte van Schoonevelt, een bank 8 km. ten N. van Zeebrugge.

(4) Westkapelle, dorp met vuurtoren op den N. W. hoek van het eiland Walcheren.

aldaer verwachtende, naer miiddagh ten 1 heuren quamen bij malcanderen, en wenden 't sament t'zee, jegens den avont quamen bij den capiteijn Pieter de Meij en Joannes Lenderss en lijet het soo den naght drijven.

Saterdag den 6 ditto [Juli]; met sonne onderganck wenden wij Z. over met cleijn seijl, tot d'miiddernacht, sagen een seijl daer wij jaght op miecken.

Sondag den 7 ditto [Juli]; s'mergens d'wint van het Z. O. vervolgende ons jaght, soo dat wij ontrent ten 2 heuren s'mergens bij hem quamen en begonden op elcanderen te schijetten en ontrent ten 3 heuren hebben hem verover, wesende een Dunckerckss caper daer capiteijn op was Ferdinande Dellenbergh, d'wint van het N. lijepen Z. heenen en stelde daer jn mijn luijtenant met noch 9 matrossen.

Donderdag den 11 ditto [Juli]; s'mergens d'wint van het W. Z. W. met regen achtich weder, waren ontrent voor Dunckerque Z. O. van ons 4 millen, hijellen alsdan dragen naer de reede van Ostende, alwaer ontrent ten 9 heuren met de loodts ons volcq aen boort cregen, en alsdan hijellen dragen naer de billanders, die naer Zeelant waren geseijlt tot voor Blanckenberghe, alwaer een vijsscher spracken die seyde dats wel waren gepassert leijden alsdan N. over, d'wint van het W. Z. W., s'achter miiddaghts ten 3 heuren wenden weder naer d'wal met sonne onderganck sagen Ostende Z. Z. W. van ons 3 millen en wenden weder t'zee N. over met een gereef marseyl en het voormarseyl jn.

Saterdag den 13 ditto [Juli]; s'mergens met den daghe d'wint van het W. Z. W. met braemseijl koelte, sagen een andre dipo die jegens ons aen laght, hij niet boven ons deur conde leggen, heeft met ons gewendt N. over, daer wij jaght op mijken, hem hart opcommende, wiert het ten lesten heel stille, en soo onroeydt; d'wint lijep alsdan heel naer het N. W. met moiij weder, wenden alsdan ten 8 heuren W. Z. W. over, jegens d'miiddagh sagen een seijl dat jegens ons aen laght, wesende een oorloghts schip, die onder onse lije deurpasserde geen flagge thonende, gisten s'miiddaghts Ostende Z. O. en O. 1 1/2 millen af (1), leijden alsdan N. over en lijet het soo drijven.

Dijssendagh 16 ditto [Juli]; s'mergens met den daghe d'wint

(1) Door het nevelachtig weder was Oostende niet zichtbaar.

van het W. N. W. met marseijl coelte, sagen alsdan Ostende Z. O. en Z. van ons 4 millen hebbende alsoo de schepen tot voor Ostende geconvoijeert, de Engelss convoye[u]ren sijn alsoo met d'andre schepen met soldaten etc. naer d'O. toegelooopen, willende naer d'Maes, voor mijddaghts ten 8 heuren wenden weder t'zee en sagen soo wat om d'W. te krijgen; naer d'mijddaght sagen twee seijllen N. waert van ons daer wij jaght op mijken, soo dat sij van elcanderen af leijden, te weten den eenen een snauw, die jegens ons aen wende, den anderen lijep O. ut, soo dat wij jaght mijken op d'snauw, sijende hem niet op te commen, hebben hem verlaten en alsoo jaght gemackt op het ander schip, dat wij ten eersten op quamen, en soo wendende slagh om slagh om hem ut d'wijnt te haellen, soo dat wij omtrent ten 10 1/2 heuren bij hem quamen en op hem geschotten, seijde te wesen een Engelsman gerenonert (1) door een van Dunkerque, capiteijn Andrijes Massij, en hem rensonerende sijende dat hij sijne prinse moste verlaten, en nijet voordre en conde, hem meester Jan Smijch soo verovert geladen met smeecoolen, hebben hem achter aengeteuijdt (2), lopende alsoo naer d'wal de wijnt N. met slappe coelte.

Donderdag den 18 ditto [Juli]; s'mergens d'wijnt van het Z. W. van een hart marseijl coelte, ontrent ten 8 heuren waren dicht onder Dunkerque op de Breebanck, sagen aldaer twee fregatten jn de zee leggen, lijepen alsdan dragen voor d'wijnt naer Ostende en sagen een snau ut de N. commen daer wij naer toe hijellen, en den capiteyn lijet het N. W. over staen bij d'wijnt soo dat de snauw soo naer ons lijet staen en meijnden alsdan te loopen, en wij voordre jaght mackende, op sijn zijde geloopen, en verovert, den capiteijn N. Vercruisse is alsdan op het vervolgen en veroverden naer ons toegecommen, en soo met elcanderen voor Ostende op de reede gecommen en de prijuse bijnnen geloopen, daer capiteijn op was Joos van Beveren, en soo ten 4 heuren s'mijddaghts weder t'zee getrocken over d'ebbe.

Vrijdag den 19 ditto [Juli]; d'wijnt met den daghe van het W. N. W. met onder seijl coelte, ontrent ten 8 heuren quamen ontrent het esquader Zeeuwen bij Nieupoort ten ancker leggen Z. O. 5 millen en hebben de selve gepreijdt, als dan quamen bij een fluijtschip, commende ut d'W. wesende een prinse, verovert door den capiteijn Cornelis Cornelijssen, en wenden

(1) Dit schip was eerst gekaapt op zee, maar tegen losgeld was het vrijgelaten.

(2) Op sleeptouw genomen.

alsdan N. over; s'mijddacht wijert het heel stille met groote regen gedurende den heelen dagh, jegens den avent de wijnt van het N. O., den capiteijn N. Vercruysse geresolvert hebbende om naer Douvers te zeijllen om aldaer schoon te macken en hem volgende om aldaer te creijnen (1), soo dat wij jegen den avent sagen het Zuijt Voorlandt (2) W. 6 millen van ons, passerenden alsdan een Engels esquader van Engelsse schepen, die bij de Westpolders ten ancker lagen, waer af een onder seijl quam naer ons toe, alwaer jecq aen boort voert.

Saterdag den 20 ditto [Juli]; s'mergens d'wijnt van het N. N. W. met marseijl coelte, waren onder het Zuijt-Voorlandt twee millen af, sagen een dipo boven ons deur leggen, die bourge vlagge (3) lijet waijen, daer wij jaght op mijeken, hij ons niet willende staen, hem gejaght tot onder Douvers en quamen ontrent ten 9 heuren op de reede ten anckeren, en capiteijn N. Vercruysse lijept naer bijnnen, en wij aldaer hebbende ons schip gecreijndt en schoon gemackt, jegens d'ebbe lijchten ons ancker en quamen onder seijl, d'wijnt van het N. W. en lijepen wederom O. N. O. aen.

Sondag den 21 ditto [Juli]; s'mergens d'wijnt N. W. met harte coelte, met den dagen sagen een seijl daer wij jaght op mijeken en soo gejacht dicht onder Nieuport sijnde een Dunckerss caper daer capiteyn op was Bertholomeus Amoria, hem hebbende verovert ontrent ten 7 heuren, soo bemandt en geloopen naer de reede, d'welcken bijnnen is geloopen, en wij aldaer ten ancker gecommen d'wijnt van het W. Z. W. met harte coelte en regen, hadde jn de drie naervolgende rensoenders (4) meester Willem Glaesbeij van Bostenests met wat sout voor Lb. 100 sterling, Jan Lijnderss van Maeselensluijs een buijssche f. 1600 hollants gelt, Jan Keij van Maselensluijs (5) een ocker voor f. 1400 hollants gelt, en Pieter Gardijn van Fransens een Schotte geladen met deijllen en sparren naer Dunckercke op gesonden, en quamen twee fregatten ut zee willende naer Ostende en oocq wel gearrivert te weten Cornelij Valckenier en Daniel Wybo, jegens de sonne onderganq, schodt d'wijndt van het N. W., het weder wat beter.

(1) Fr. caréner, hier de kiel van het schip schoonmaken.

(2) De kaap South Foreland ten O. van Dover.

(3) Bourges (?) vlag = de Fransche vlag, vlg. le Roi de Bourges voor den Franschen koning (?).

(4) Schepen die een losgeld moesten betalen om niet geakaapt te worden, de betaalde som staat erbij.

(5) Maassluis, gemeente in Zuid-Holland.

Saterdag den 27 ditto [Juli]; s'mergens met den daghe d'wijnt N. N. W. met moij weder, lagen W. over sagen alsdan een dipo, die jegens ons aen laght daer wij jaght op mijken, en hij niet boven ons deur connende haellen, heeft voor d'wijnt naer d'wal gelooopen recht op Eijst, soo dat hem op zijlden meijnende soo op sijn vlotije te ontsnappen, maer door ons schijetten doen strijcken ontrent ten seven heuren, daer capiteijn op was Francois Trijstram van Dunckerque gemonteert met 4 ps. canon, die hebben bemant en soo naer Ostende geconvoiert. ten 11 heuren bijnnen gelooopen, leijden alsdan weder t'zee, sagens s'avens Ostende Z. 3 1/2 mijllen af.

Woensdag den 7 ditto [Oogst]; s'mergens d'wijnt van het O. N. O. met marseijls coelte, capiteyn Mansvelt lichte met den daghe sijn ancker en stacq t'zee, die ontrent ten 10 heuren weder naer d'wal quam met capiteijn N. Vercruysse, jegens d'mijddagh sagen een vloot schepen commende van d'O. wesende d'Engelss convoijers met de transpoort schepen die jn de wal lagen, om de schepen van Ostende te verwachten, waeren 4 coovojers met 13 coopvardije schepen, siende naer middagh de schepen niet en hebben connen ut commen, sijn te sament ten ancker gecommen, jegens den avent quamen mede op de reede ten ankeren, d'capiteijns Mansvelt en Vercruysse stacken t'zee.

Donderdag den 8 ditto [Oogst]; s'mergens ten 4 heuren d'wijnt van het O. N. O. van braemseyl coelte en overtrocken luijght, quamen als dan 44 schepen ut Ostende, capiteyns Mansvelt en N. Vercruysse quamen ut zee gesteecken, lichten alsoo ons ancker, en met elcanderen onder seijl gegaen waren met 64 zeijllen; op d'mijddagh lijep d'wijnt heel N. N. O. passeerende dicht bij een Engels schoon bij nachte (1) met sijn 5 schepen, die aen boort voeren van den Engelschen commandeur met hun sloppen, sagen alsdan Dunckerke van ons Z. 4 1/2 millen, lijepen alsoo W. N. W. heenen, daer quam ons een Zeeuwss snouw van achter in geseijlt, willende naer het Canaeel, jegens den avent sagen het Noort Voorlandt W. en Z. 5 millen van ons, lijepen soo lancq met de schepen tot s'nachts te elf huuren, waeren op 1 1/2 mille af, wenden alsdan N. over, d'wijnt lijep heel naer het N. N. W.

Vrijdag den 9 ditto [Oogst]; s'mergens met den daghe sagen 3 schepen jn lije van ons, die jaght op ons mijken, wat gelooopen hebbende, en hun verkennende, sijn naer hun toege-

(1) Schout-bij-Nacht = Konteradmiraal.

loopen, waeren drie Engelss coninx schepen, den eenen genaempt den Ducq d'Iorck met 60 ps. canon gemonteert, leijden alsdan met cleen seijl O. over staen, naer d'mijddaght sagen noch 16 oorloghschepen Z. waer van ons onder zeijl sijnde, hadden Dunckerque als dan Z. O. 7 millen van ons.

Saterdag den 10 ditto [Oogst]; s'mergens d'wijnt van het W. met moij weder, en slappe coelte, met den daghe sagen Dunckerke Z. van ons 5 millen, en de voors. oorloght schepen die ten ancker lagen en 3 onder seijl waren, ten 10 heuren verlijetten d'capiteijns Vercruisse en Mansvelt, die W. ut lijepen en wij ons cours op Ostende alwaer s'achtermijdaght, Godt sij gedanckt, wel gearrivert ten 5 heuren s'avens.

Den onderschreven verclaert en certijficeert mits desen het gonne voorseydt soo op d'voijage geweest en gepaseert, den 12^{en} Ajulij [lees Augst] 1697.

Lorends Ebleds.

Lijst der Schepen gekaapt door de CONINGINNE VAN SPANIEN.

Memorie van de prysen genomen ende ernomen van Syne Maiesteyts vyanden midts gaeders opgebracht door de Capiteyne Pauwels Bestenbustel commanderende den Convoy scheepe de Coninginne van Spanien uytgeloopen den 29 meert 1694, welcke prysen veroverst heeft t sedert den 15 april ende volgende daegen tot den 29^e mey 1694 (1).

Al vooren op den 15 april veroverst ende den 16^{en} ditto opgesonden een buysse genaemt den *Pellicaen* van Bergen in Norwegen gelaeden met stockvisch, deillien en andere goederen; schipper Peeter Jonasen, welcken scheepe op den 26^e ditto met de laedinge is gerestitueert.

Item, den 16^e april veroverst ende den 17 ditto opgesonden een flyte genaemt de *Marianna* van Coppenhaege met terwe etc.; schipper Henrick Thomasen, die gedestineert was op Duynckerque.

Item, den 18 april is door Syne Maiesteyts vyanden genomen een ketse gelaeden met graenen waarvan de Engelse Matroosen aen lant gevlucht syn, den 19^e ditto van hun ernomen ende ten selven daege gesonden naer de havent van Ostende dewelcke iegens het strange is geraeckt.

Item, den 17^e april is door syne Maiesteyts vyanden genomen een huye gelaeden met gerste genaemt de *Ridhard*

(1) *Staatsarchief te Brugge*. Jezuïeten, n° 2528. (De Jezuïeten waren de almoezeniers van de konvoischepen).

et *Martha* van Clochester: schipper Ridchard Martyn, den 19^e ditto van hun ernomen ende den 20^e ditto opgesonden naer de havent deser stede.

Item, den 24^e may door syne Maiesteyts vyanden genomen een buysse gelaeden met smee coolen genaemt het *Lant van London*; schipper Edmond Hoitman; den 27^e ditto van hun ernomen ende den 29^e ditto opgesonden binnen d'havent deser stede.

Item, den 5^e mey door syne Maiesteyts vyanden genomen een galliot gelaeden met terwe en wolle, genaemt *St. Jan* van Stettin, schipper Michiel Roeloffsen, den 9^e ditto van hun ernomen ende den 10^e ditto opgesonden binnen d'havent van Ostende.

Item, den 5^e ditto is door syne Maiesteyts vyanden genomen een buysse gelaeden met rogge en schaepsvellen, genaemt *St. Joris* van Straelsoñt, schipper Jan Breyde, den 9^e ditto van hun ernomen ende den 10^e ditto opgesonden binnen d'havent deser stede.

Item, den 11^e mey is door syne Maiesteyts vyanden genomen een houcker gelaeden met creften, branthout en deyllien genaemt *de Fortune* van Zierickzee, schipper Peeter Theunissen Backer, den 12^e ditto binnen de 24 uren van hun ernomen ende den 13^e ditto opgesonden binnen d'havent deser stede.

Item, den 11^e ditto is door syne Maiesteyts vyanden genomen een smacke gelaeden met noorts last, genaemt *de Dry Helden Davits*, schipper Cornelis Hanssen, den 15^e ditto van hun ernomen ende ten selven daege opgesonden binnen d'havent deser stede.

Item, den 24^e ditto van Syne Maiesteyts vyanden genomen een fragat met veerthien stucken gelaeden met terwe, genaemt *de Superbe* van Duynkerque, gecommandeert geweest door den Capiteine Jan Janssen den Sweet, ende den 26^e ditto opgesonden naer d'havent deser stede.

Item, den 26^e mey hebben Syne Maiesteyts vyanden genomen een prins scheepe ledigh, genaemt den *Steven* van Farmout, schipper Steven Daesy, den 29^e van hun ernomen ende ten selven daege opgesonden binnen d'havent deser stede (1).

(1) *Op de keerzijde van het stuk staat het volgende geschreven:*
1694.

“De 28^{en} meert is het convoijschip de *Couinginne* van Spaignien des nachts in see geloopen ende heeft de Londen schepen gebracht op de reviere (de Thames), ende is weder geretourneert opden 14^e april tot Oostende, den 8 Junij weder op Londen vertrocken ende geretourneert den 30^e Junij, wederom den 16^e Julij vertrocken op Londen met de beefvaeders ende vijf a ses daghen geretourneert tot Oostende.”

Over de opbrengst van de kaapvaart der konvooischepen, zie GILLIODTS, *Estaple*, IV, bl. 527-538.